

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2025: 56; 148–160 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2025.56.13238>

УДК [070-051(73):316.62]:355.4((470+571):477)"2022-2024"

ЗРАДА ІНТЕЛЕКТУАЛІВ: ПОЗИЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРАВИХ І ЛІВИХ ПУБЛІЦИСТІВ ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Андрій Мельник

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: andriy.melnyk@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1646-008X>

На початку російського повномасштабного вторгнення в Україну низка правих і лівих американських публіцистів і політиків виступили проти допомоги Україні і намагались релятивізувати провину агресора. У статті наведено приклади таких заяв, проаналізовано аргументи і зроблено спробу пояснити, чому представники протилежних сторін ідеологічного спектру об'єдналися у запереченні реальності.

Ключові слова: війна, Україна, Росія, США, інтелектуали, публіцистика.

Постановка проблеми. Зрада інтелектуалів – це фраза, яка стала популярною після виходу 1927 року однойменної книги французького автора Жульєна Бенди. Оригінальна назва – «La trahison des clercs» – недвозначно натякає на середньовічних кліриків, духовні нащадки яких, сучасні інтелектуали, мають відстоювати позачасові моральні цінності, як-от істина, розум, справедливість, але натомість «почали занурюватись у тривожно практичний і матеріальний світ політичних пристрастей»¹.

У сучасних запальних дискусіях ця фраза не втратила своєї емоційної привабливості. Американська журналістка Енн Епплбом згадує про «зраду інтелектуалів», коли пише про те, як сучасні «клірики» – науковці, журналісти, митці, письменники і блогери – підтримують недемократичні, авторитарні цінності, працюючи на праворадикальних популістських лідерів у Польщі, Угорщині, Іспанії, Великій Британії та США². Британський історик Ніл Фергюсон називає «зрадою інтелектуалів» тенденцію в сучасних американських університетах, яка зводиться до політизації академічної сфери з боку «неліберальної коаліції «пробуджених» (woke) прогресистів, при-

¹ Kimball, R. (1992), The treason of the intellectuals & “The Undoing of Thought”, *The New Criterion*, Dec., available at: <https://newcriterion.com/article/the-treason-of-the-intellectuals-ldquothe-undoing-of-thoughtrdquo/> (accessed 25 November 2024).

² Епплбом, Е. (2023), Сутінки демократії: підступна спокуса авторитаризму, HREC PRESS, Київ, 220 с.

хильників «критичної расової теорії» та апологетів ісламістського екстремізму»³. Автор спостерігав цю тенденцію упродовж останніх десяти років, однак особливого загострення вона, на його думку, набула після 7 жовтня 2023 року, коли терористична організація ХАМАС атакувала Ізраїль, а в університетських кампусах Заходу спалахнули антиізраїльські протести.

Виклад основного матеріалу дослідження. Російсько-українська війна стала своєрідним тестом для західних інтелектуалів, чимало з яких не змогли розгледіти чорно-білої картини, тобто очевидного порушення не лише юридичних, але й моральних принципів з боку агресора. Тому фраза «зрада інтелектуалів» цілком доречна щодо публіцистів і правого, і лівого кшталту, які вирішили шукати різноманітні підстави для релятивізації провини Росії. У цій статті ми коротко оглянемо аргументацію американських публіцистів обох ідеологічних таборів, зважаючи на важливість США у допомозі Україні, а також на дивовижну єдність, яку продемонстрували автори, здавалося б, різних ціннісних платформ у виправданні російської агресії та у скептичному ставленні до підтримки нашої держави.

Серед правих та консервативних публіцистів, якщо не враховувати таких одіозних персон, як Такер Карлсон чи Джо Роган, котрі не претендують на оригінальність думки і відомі радше як медійні провокатори, варто згадати канадського психолога Джордана Пітерсона, якого називають чи не найвідомішим натеper публічним інтелектуалом правого штибу⁴. Через кілька місяців після російського повномасштабного вторгнення Пітерсон опублікував статтю «Росія проти України чи громадянська війна на Заході»⁵, назва якої недвозначно натякає на те, що звинувачувати він буде зовсім не агресора. На його думку, західна моральна деградованість спровокувала Росію не менше, ніж розширення НАТО, тому він зображує явну імперіалістичну агресію як захист, чим не лише зараховує себе до путінських корисних ідіотів, але й демонструє дивовижну некомпетентність і байдужість до реальних причин війни, підтверджуючи відому фразу «more public, less intellectual». Структуру своїх аргументів Пітерсон запозичив у Джона Міршаймера, відомого американського політолога, який із початком повномасштабної агресії став чи не найпопулярнішим на Заході її коментатором. Ідеологічна афілійованість Міршаймера не надто очевидна. Можливо, саме тому його одіозні звинувачення НАТО у розпалюванні війни знайшли відгук як у правому, так і в лівому таборах. Міршаймерова теорія офензивного реалізму, згідно із якою анархічний стан міжнародних відносин тримається на балансі влади між сильними державами, які гостро реагують на зазіхання на сферу своїх інтересів, відводить Україні статус буфера чи сірої зони між великими гравцями. Побудована на логіці часів «холодної війни», ця парадигма ігнорує реальні зміни у Східній Європі і не бачить цілком очевидного прагнення посткомуністичних держав

³ Ferguson, N. (2023), *The Treason of the Intellectuals*, *The Fee Press*, Nov. 12., available at: <https://www.thefp.com/p/niall-ferguson-treason-intellectuals-third-reich> (accessed 3 November 2024).

⁴ Мельник, А. (2021), «Темна мережа інтелектуалів» і особливості публічної дискусії у США, *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, вип. 21, с. 221-231. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/11113/11406> (останній перегляд 29 листопада 2024).

⁵ Peterson, J. (2022). *Russia Vs. Ukraine or Civil War in The West?* *The Daily Wire*, Jul. 10, available at: <https://www.dailywire.com/news/russia-vs-ukraine-or-civil-war-in-the-west> (accessed 25 September 2024).

долучитись до євроатлантичної спільноти. Тому в оптиці Міршаймера Революція Гідності виглядає як державний переворот, інспірований США, а Україна не має міжнародної суб'єктності. Скидається на те, що таке примітивне бачення влаштовує багатьох західних політиків та публіцистів.

Один із найвпливовіших консервативних публіцистів, Патрік Б'юкенен перебуває в середовищі американської політики з 70-х років минулого сторіччя, хоча його важко назвати таким упізнаваним, як згадані вище подкастери. Утім, його значення для правих рухів доволі значне, що дало підставу одному оглядачу назвати теперішню Республіканську партію США «партією Б'юкенена».⁶ Колишній радник кількох президентів-консерваторів, який і сам кандидував на найвищу посаду, сьогодні він відомий насамперед як ідеолог палеоконсерватизму, політична філософія якого закорінена в американському націоналізмі (як культурному, так і економічному), християнських цінностях та ізоляціонізмі. Саме в останньому пункті палеоконсерватизм різко розходиться із неоконсерватизмом (представників якого часто іменують неоконами), для якого інтервенціонізм, глобальне поширення ліберальних цінностей є пріоритетним. До першого президентства Трампа палеоконсервативні ідеї були радше маргінальними, хоча ідеологічна приналежність теперішнього американського президента до цієї течії, як і до будь-якого іншої цілісної ідеології, досить проблематична.

Статті Б'юкенена, присвячені російсько-українській війні, публікувались у виданні «The American Conservative», яке він заснував разом із однопумцями 2002 року, щоб створити противагу впливовим неоконсервативним часописам «National Review» та «The Weekly Standard». Прикметно, що російські пропагандисти неодноразово використовували статті із «The American Conservative» для підтвердження своїх тез, а українські фактчекери спростовували викладені там наративи. У матеріалах Б'юкенена можна простежити україноскептичні аргументи, характерні не лише для середовища «The American Conservative», але й для представників інших ідеологічних таборів, зокрема й лівого.

У статті «Інтереси України – це не наші інтереси» Б'юкенен недвозначно заявляє, що незалежність, територіальна цілісність і демократичний устрій України не вартують того, щоб вступати у війну з Росією, бо це загрожуватиме американській безпеці, особливо якщо дійде до застосування ядерної зброї⁷. Він наголошує на тому, що США не давали зобов'язань захищати Україну, а на початку вторгнення офіційно заявили, що не відправлятимуть своїх військ, тому, «коли справа доходить до бойових дій і смерті, це їхня війна, а не наша». Б'юкенен скептично ставиться до слів президента Зеленського про те, що захист України – це не лише справа окремої країни, але й відповідальність НАТО і вільного світу. Набагато переконливіше для нього звучать російські погрози, які лунають щоразу, коли західні країни надсилають Україні сучасну зброю. Тому він закликає розробити прийнятні умови перемир'я, бо «зараз війна створює більші ризики та небезпеки для США, ніж будь-які додаткові

⁶ Lehmann, C. (2024), The GOP Is Pat Buchanan's Party Now, *The Nation*, Jul. 19, available at: <https://www.thenation.com/article/politics/rnc-vance-pat-buchanan/> (accessed 03 October 2024).

⁷ Buchanan, P. (2022), Ukraine's Interests Are Not Ours. *The American Conservative*, June 4, available at: <https://www.theamericanconservative.com/ukraines-interests-are-not-ours/> (accessed 14 September 2024).

винагороди, які ми можемо отримати від «послаблення» Росії подальшими бойовими діями»⁸.

Тема невиправданого розширення НАТО та зобов'язань США в рамках П'ятої статті Вашингтонського договору цілком закономірно зринає в публікаціях Б'юкенена. Напередодні прийняття Швеції та Фінляндії він вдається до історичних паралелей, нагадуючи, що впродовж сорока років після свого заснування 1949 року, маючи у складі 12 членів, НАТО прийняло лише чотири нових держави – Грецію, Туреччину, Іспанію та Західну Німеччину. Після розвалу СРСР їхня кількість зросла удвічі, поглинувши країни колишнього Варшавського блоку. Б'юкенен, як і Міршаймер, та інші явні чи мимовільні американські реалісти бачить у цьому результат діяльності неоконів, а не волевиявлення місцевих спільнот. Він не забуває нагадати, що, незважаючи на декларації про підтримку поневолених народів, адміністрації таких різних президентів, як Трумен, Ейзенгавер та Джонсон не вдалися до військової сили, щоб розблокувати Західний Берлін або завадити радянському вторгненню в Угорщину та Чехословаччину. У цій історичній ретроспективі таким державам, як Польща, яка, як виявляється, спровокувала Гітлера через Данціг, або країни Балтії, Грузія 2008 року та Україна 2014 року відведено роль провокаторів, які своєю безвідповідальною поведінкою змусили великі держави атакувати. Звісно, без осоружних неоконів не обійшлося, бо це саме вони змусили повсталих українців скинути проросійський уряд Януковича, а вже коли 2022 року «Москва попросила США зобов'язатися не приймати Україну в НАТО, ми відмовилися. І Путін напав. Якщо росіяни вважають, що Захід притиснув їхню країну до стіни, чи можна їх звинувачувати?»⁹ Останнє запитання, ясна річ, більше нагадує твердження.

Великі держави ніколи не мають поступатись меншим, особливо, якщо ті не пов'язані з ними життєво важливими інтересами, і не мають дозволяти їм втягувати себе у небажані війни. Цей, сформульований в одній із статей¹⁰, принцип заснований на інтересах і розрахунках, для нього абсолютно чужий світ моральних цінностей та принципів міжнародного права. Тому Б'юкенен безапеляційно заявляє, що США байдуже, хто володітиме Києвом, а тим більше, Кримом чи Донбасом. Якщо впродовж XIX і майже всього XX сторіччя Україна була під контролем Російської імперії і СРСР, то чому, дивується ідеолог палеоконсерватизму, це має турбувати тепер Америку, розташовану на відстані п'яти тисяч миль. Жодні події у Східній Європі, на його думку, не можуть бути виправданням для повноцінної війни з Росією, бо, «зрештою, контроль Москви над Східною та Центральною Європою – це ситуація, яка існувала впродовж Холодної війни з 1945 по 1989 рік. І США ніколи не кидали виклик цьому результату Другої світової війни. Ми з цим жили»¹¹. Очевидно, для Б'юкенена від-

⁸ Ibid.

⁹ Buchanan, P. (2022), Will There Be War with Russia? *The American Conservative*, Jul. 16, available at: <https://www.theamericanconservative.com/will-there-be-war-with-russia/> (accessed 12 September 2024).

¹⁰ Buchanan, P. (2022), Putin's 'Winter War' on Ukraine, *The American Conservative*. Dec. 3, available at: <https://www.theamericanconservative.com/putins-winter-war-on-ukraine/> (accessed 20 September 2024).

¹¹ Buchanan, P. (2022), Where US and Ukrainian Aims Collide, *The American Conservative*. Oct. 22, available at: <https://www.theamericanconservative.com/where-us-and-ukrainian-aims-collide/> (accessed 20 September 2024).

новлення російського контролю над Східною Європою цілком прийнятне, бо США до цього нібито звикли. Натомість, головною пересторогою є уникнення збройного зіткнення з Росією за будь-яку ціну. Тому відважний опір України видається йому таким, що наближає потенційну атомну війну, а відтак він недвозначно дає зрозуміти, що критично важливу американську допомогу треба узалежнити від цієї цілком гіпотетичної обставини, у реальність якої можна перевірити, якщо день у день споживати погрози російських псевдодипломатів та довколакремлівських функціонерів. Варто додати, що мантри Б'юкенена про те, що американська допомога призведе до застосування атомної зброї з боку Росії, які мандрували із статті у статтю впродовж 2022 року, цілком співзвучні із тезами російської пропаганди.

Згадана на початку статті Енн Епплбом називає Патріка Б'юкенена найвідомішим речником «глибокого правого песимізму щодо Америки»¹², який базується на апокаліптичних пророцтвах про занепад білої раси та традиційних цінностей. Характеризуючи постать публіциста, Епплбом дивується, що «людина, яка десятиліттями чинила опір хибним советським наративам, закохалася в хибний російський наратив, створений путінськими політтехнологами, про те, що Росія – благочестива, християнська нація, яка прагне захистити свою етнічну ідентичність»¹³. Справді важко собі уявити, що працівник адміністрації президента Рейгана, відомого речника американської винятковості і гострого критика комунізму, 2013 року опублікує статтю «Чи є Путін одним із нас?», у якій буде посилення на свого колишнього керівника, але у вельми специфічному контексті: «Президент Рейган якось назвав стару радянську імперію “осередком зла в сучасному світі”. Президент Путін натякає, що Америка Барака Обами може заслужити це звання у XXI столітті»¹⁴. Незважаючи на знак запитання у заголовку, Б'юкенен, вочевидь, зараховує президента Росії до табору палеоконсерваторів, бо прочитав в одному із його виступів критику західної деградованості, релятивізму, нав'язування одностатевих шлюбів без всенародного схвалення та інші традиційні консервативні закиди і оголосив його далекоглядним візіонером, який бачить майбутнє з більшою ясністю, ніж американці. Сам Б'юкенен ще 2001 року видав книгу «Смерть Заходу», у якій пророкував, що неконтрольована міграція, контркультура 1960-х років і занепад християнських цінностей підривають культуру, яка сформувала західну цивілізацію, тому до 2050 року США перестануть бути західною країною. Відтак, не дивно, що Б'юкенен побачив у Путіні свого однодумця.

Серед представників американського лівого ідеологічного табору важко знайти тих, хто б бачив у Путіні однодумця чи принаймні відверто про це заявляв. Натомість зовсім не бракує тих, хто звинувачує в російській агресії лицемірний Захід. Чи не найвідоміший публіцист лівого спрямування, лінгвіст Ноам Чомскі, відомий своєю запеклою критикою зовнішньої політики США, цілком прогнозовано звинувачує Сполучені Штати і Британію у тому, що вони нібито відмовились від мирних переговорів з Росією, які, як відомо, більше нагадують умови капітуляції. Ясна річ, у

¹² Епплбом, Е. (2023), Сутінки демократії: підступна спокуса авторитаризму, HREC PRESS, Київ, с. 157.

¹³ Там само, с. 158.

¹⁴ Buchanan, P. (2013), Is Putin One of Us? *Creators*. Dec. 17, available at: <https://www.creators.com/read/pat-buchanan/12/13/is-putin-one-of-us> (accessed 07 December 2024).

такому баченні Україні відведена роль інструмента в руках США, а от поведінку Росії він характеризує як «стриману і помірковану»¹⁵ (принаймні так він стверджував у квітні 2023 року), а от американське вторгнення в Ірак двадцять років тому було набагато жорстокіше і брутальніше. Вступ до НАТО географічно близьких до Росії Фінляндії та Швеції він пояснює не безпековими побоюваннями, а тим, що військова промисловість обидвох скандинавських країн отримає доступ до нових технологій і ринків збуту¹⁶. Загалом, незважаючи на те, що Чомскі можна назвати досвідченим (не лише через його поважний вік) коментатором міжнародних справ, від ознайомлення з його поглядами виникає такий самий ефект сорому і подивування, як від аналітики згадуваного вище «аматора» у цих справах Джордана Пітерсона.

Погляньмо, як коментують причини і перебіг війни інші представники соціалістичного табору у США. Звернімось до впливового лівого часопису «Jacobin», який називають «найбільш успішним американським ідеологічним журналом останнього десятиріччя»¹⁷. Видання сповідує принципи демократичного соціалізму і, очевидно, є близьким до платформи популярного американського політика Берні Сандерса.

Хоч видання здобуло свою популярність на хвилі захоплення лівими ідеями багатьох молодих американців, це не звільнило його від догматизму, зокрема і в українському питанні. В опублікованій з нагоди першої річниці повномасштабного вторгнення статті автор журналу покладає повну відповідальність за кровопролиття на Путіна, але не оминає нагоди порівняти російсько-українську війну з американським вторгненням в Ірак, зазначивши, що єдиною (!) відмінністю між двома кампаніями є те, що експансія НАТО на Схід реальна, а зброя масового винищення у Саддама Хусейна – ні¹⁸. Пояснюючи генезу конфлікту від 2014 року, він означає Революцію Гідності як «повалення Януковича за підтримки США», а після обрання президентом Зеленського у 2019 році мир не настав через комбінований тиск: зовні – з боку тих-таки США, і зсередини – з боку неодноразово згадуваних у статті націоналістів. Щобільше, героїчну оборону Маріуполя батальйоном «Азов», який автор називає фашистським, автор зводить до легітимації впливу ультраправих на теперішню українську політику. Цей вплив цікавить його більше, ніж інші аспекти війни, продовження якої, як зазначено у цинічному завершальному реченні статті, вигідне «Lockheed Martin» як втіленню (в очах лівих активістів) хижацького американського ВПК, тоді ще живому Євгеніу Прігожину і приви́ду Романа Шухевича (!).

Власне, зацикленість на темі ультраправих особливо помітна у публікаціях видання. Постійного автора журналу Бранко Маркетіча (Branco Marcetic) неабияк непокоїть те, що західні мейнстримні медіа применшують загрозу радикалів і відбілюють репутацію вже згаданого «Азову», члени якого нібито мають неонацистські схильності. Прикметно, що на підтвердження цієї тези автор наводить чимало цитат

¹⁵ Vock, I. (2023), Noam Chomsky: Russia is fighting more humanely than the US did in Iraq, *The New Statesman*, Apr. 29, available at: <https://www.newstatesman.com/the-weekend-interview/2023/04/noam-chomsky-interview-ukraine-free-actor-united-states-determines> (accessed 07 December 2024).

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Baird, R. (2019), The ABCs of Jacobin, *Columbia Journalism Review*, Jan. 2, available at: https://www.cjr.org/special_report/the-abcs-of-jacobin-socialist-magazine.php (accessed 01 December 2024).

¹⁸ Afinogenov, G. (2023), Peace in Ukraine Isn't Coming Soon, *Jacobin*, Feb. 24, available at: <https://jacobin.com/2023/02/peace-ukraine-war-invasion-one-year-putin-zelensky> (accessed 06 November 2024).

із різних джерел, зокрема цитує одіозного політолога із університету Оттави Івана Качановського, відомого поширенням конспірології про Революцію Гідності і одного із тих, хто зробив наукову кар'єру на Заході, «досліджуючи» українську праворадикальну загрозу. Для автора «Jacobin» російське вторгнення в Україну «за іронією долі, стало благом для її ультраправих, які стали легітимізовані і краще оснащені»¹⁹. Неадекватність цього «умовиводу» надто промовиста, щоб окремо його коментувати.

Ігноровану західними медіа і політиками ультраправу загрозу Маркетіч розглядає у контексті мілітарної допомоги Україні. Надсилання США та іншими країнами Заходу летальної зброї він пов'язує насамперед не із зміцненням сил оборони і відбиттям російської навали, бо цьому нібито сприяли не стільки поставки амуніції, скільки прорахунки окупанта, а із недалекоглядним озброєнням українських радикалів, які стали частиною українського війська. Саме у цьому він бачить одну із основних загроз військової допомоги Україні – у насильстві з боку правих радикалів, які, незважаючи на електоральний неуспіх, який автор вважає чомусь несуттєвим, стали мало не вирішальним фактором української політики після 2014 року, були головною перешкодою миру на Донбасі, а тепер, коли вони отримують сучасну зброю, Маркетіч хвилюється, що можуть постраждати представники ЛГБТ і ромської меншини, український уряд і хитка українська демократія. Щобільше, автор бачить в мілітаризації українських правих глобальну загрозу, бо, за його словами, які не підкріплені достатніми доказами, Україна стала своєрідним тренувальним центром для ультраправих та білих супрематистів з усього світу, які можуть поширити насильницькі практики в інші країни, зокрема і в США²⁰. Маркетіч вважає, що США та Британія прагнуть перетворити Україну на своєрідний Афганістан²¹, а праві сили у цій дивній аналогії, очевидно, мають бути моджахедами, які згодом збунтуються проти своїх покровителів. Важко сказати, чи автор розуміє цинічність наведеної історичної паралелі, звинувачуючи в ескалації насильства і стражданнях українського народу, які його нібито непокоять, держави, котрі надсилають зброю для зміцнення нашого війська і відбиття інвазії. Але справа навіть не у цинічності аналогії, хоча постійні порівняння реакції США та інших західних країн на російське вторгнення із війнами в Афганістані та Іраку поширені як серед лівих, так і серед правих авторів, хоча реакція західних політиків на слова президента Франції Макрона про можливу присутність військ НАТО на території України засвідчила, що такі зіставлення є радше порожніми риторичними зворотами, які маскують небажання повноцінно допомагати. Маркетіч, окрім явно недоречних історичних аналогій про невдалі воєнні кампанії США останнього часу, аргументує небезпеку надсилання значної кількості західної зброї, посиляючись на ймовірні, гіпотетичні сценарії, та

¹⁹ Marcetic, B. (2022), Whitewashing Nazis Doesn't Help Ukraine, *Jacobin*, July 4, available at: <https://jacobin.com/2022/04/ukraine-russia-putin-azov-neo-nazis-western-media> (accessed 12 November 2024).

²⁰ Marcetic, B. (2022), What the Left's Critics Ignore About Military Solutions to Ukraine, *Jacobin*, Mar 27, available at: <https://jacobin.com/2022/03/left-antiwar-policy-ukraine-russian-invasion-war-levitz-liberal-interventionism> (accessed 12 November 2024).

²¹ Marcetic, B. (2022), Turning Ukraine Into Another Afghanistan Would Be a Disastrous Idea, *Jacobin*, Mar 7, available at: <https://jacobin.com/2022/03/ukraine-afghanistan-quagmire-far-right-global-economy-climate-disaster> (accessed 15 November 2024).

ігнорує реальну екзистенційну загрозу Україні. Один із критиків ставлення американських соціалістів до російського вторгнення, оглядач журналу «New York» Ерік Левітц, цілком резонно зауважує, що лівим варто пояснити, чому вони «виступають проти надсилання зброї демократичному уряду, який бореться проти домінування ультраправої автократії, враховуючи їхню історичну підтримку озброєння Другої іспанської республіки та уряду сандіністів»²². Відповідь Маркетіча насправді феєрична: Україна після Майдану демонструє авторитарні тенденції і впроваджує ультранационалістичні і неоліберальні політики, а іспанці під час громадянської війни воювали з фашистами, тоді як країни Заходу, надсилаючи зброю, опосередковано фінансують фашистів (очевидно, українських – Авт.)²³. Отож, українські права для автора є більшою загрозою, ніж російські права, про яких він не згадує і які насправді загрожують українським меншинам, робітничому класу, економіці і державності як такій. Як висловився у цьому контексті цитований вище Левітц, «коли реальність обернулася проти лівої ортодоксії, деякі ліві обернулись проти реальності»²⁴.

Ще один прояв лівого догматизму, окрім одержимості ефемерною праворадикальною загрозою, – звинувачення Заходу у російському вторгненні. Мовляв, відмова західних політиків зупинити експансію НАТО на Схід і їхнє небажання сісти за стіл переговорів і погодитись на компроміс щодо України призвели до війни через безпекові занепокоєння Росії. Аргумент про провину НАТО об'єднує лівих і правих авторів. Тому не дивно, що Маркетіч солідаризувався із американським консервативним коментатором Такером Карлсоном, який порівнював потенційний вступ України в НАТО із можливим воєнним альянсом Мексики із Китаєм. Автор журналу «Jacobin», щоправда, обачно зауважив, що Карлсон – шарлатан, популіст і прихильник політики неолібералізму, тобто, з точки зору правовірного соціаліста, явний єретик, але у цьому конкретному питанні він має цілковиту рацію, тому мейнстримним медіа не варто цькувати його та інших прихильників миру²⁵. У цьому аргументі знову дивує посилання на гіпотетичний сценарій, адже про реальне членство України в НАТО не йшлося. Але також спантеличує зрівнювання демократичних цінностей, які об'єднують членів Північноатлантичного альянсу, з авторитарними, захист яких, з точки зору Маркетіча, варто толерувати. Така позиція журналу «Jacobin» та інших американських соціалістичних політиків та активістів справедливо обурила українських лівих, згуртованих довкола журналу «Спільне», автор якого у відкритому листі до своїх західних колег назвав відмову у допомозі Україні під приводом опору гегемонії НАТО «антиімперіалізмом ідіотів»²⁶.

²² Levitz, A. (2022), The Left Has Half-Baked Answers on Ukraine, *New York*, Mar. 22, available at: <https://nymag.com/intelligencer/2022/03/the-lefts-bad-takes-on-ukraine.html> (accessed 28 November 2024).

²³ Marcetic, B. (2022), What the Left's Critics Ignore About Military Solutions to Ukraine, *Jacobin*, Mar 27, available at: <https://jacobin.com/2022/03/left-antiwar-policy-ukraine-russian-invasion-war-levitz-liberal-interventionism> (accessed 12 November 2024).

²⁴ Levitz, A. (2022), Op. cit.

²⁵ Marcetic, B. (2022), The Media's Neo-McCarthyism on Russia Is Getting Worse, *Jacobin*, Sep. 2, available at: <https://jacobin.com/2022/02/neo-mccarthyism-russia-ukraine-bernie-sanders-putin-media> (accessed 23 November 2024).

²⁶ Bilous, T. (2022). A letter to the Western Left from Kyiv, *Commons*, Feb. 25, available at: <https://commons.com.ua/en/letter-western-left-kyiv/> (accessed 02 December 2024).

Варто зазначити, що Бранко Маркетіч, який опублікував чи не найбільше матеріалів щодо причин та перебігу російського вторгнення, не обмежився критикою американської допомоги Україні, але й запропонував чотири шляхи протистояння російській агресії, які б не мали загрожувати ядерною війною. Зокрема, він вважає, що варто агресивно прискорити перехід на зелені джерела енергії, щоб зменшити вплив автократів, які покладаються на значущість викопних ресурсів для сучасної економіки, розправитись із ухиленням від сплати податків і неконтрольованим накопиченням багатства на міжнародному рівні, а не накладати санкції на держави, бо це нібито шкодить «звичайним людям» (класичний аргумент російської псевдопозиції), надавати перевагу гуманітарній, а не військовій допомозі Україні або принаймні урівняти їх обсяги (деякі автори закликали списати зовнішні українські борги), а також відмовитись від моральних повчань і звинувачень у порушенні міжнародного порядку, адже Захід неодноразово ними нехтував²⁷. Якщо залишити осторонь останню пораду як приклад примітивного *whataboutism*'у, то перші три нібито цілком адекватні, але в довгостроковій перспективі. Якщо зважити на те, що стаття була опублікована у перші дні вторгнення, коли Україна відчайдушно потребувала зброї, то такій позиції явно бракує елементарного співчуття і людяності. Хоча в «найбільш успішному ідеологічному часописі» такі чесноти явно цінуються менше, ніж догматична стійкість.

Висновки. Викладені вище погляди авторів із, здавалося б, протилежних ідеологічних спільнот, незважаючи на доктринальні розходження, демонструють дивовижну спільність у питанні скепсису щодо допомоги Україні і визнання очевидної провини Росії. Звісно, не усіх правих і лівих публіцистів можна вписати у цю картину, проте доволі значна кількість висловлених опіній і цілком конкретних політичних кроків, наприклад голосувань у Конгресі США проти допомоги Україні крайньо правих та крайньо лівих депутатів, дозволили американським політологам Яну Дуткевічу і Домініку Стекулі засвідчити цей симбіоз. Для пояснення «хімерного союзу між двома кінцями політичного спектру»²⁸ автори обирають теорію підкови, яку запропонував французький філософ Жан-П'єр Фай (Jean-Pierre Faye). Згідно із нею, політичний спектр – від соціалізму, колективізму через центрим до фашизму і тоталітаризму – нагадує радше не пряму лінію, а підкову, краї якої притягуються ніби магніти. Фай наводить історичні приклади кооперації між фашистами і комуністами у XX сторіччі, проте у наукових колах його теорія має радше хитку репутацію. Тому її можна використовувати як метафору, яка описує магнетичне тяжіння кінців підкови не на основі ідеологічної близькості, а прихильності до популізму, який кидає виклик елітам, партійному істеблішменту та панівним трендам у медіа. Простіше кажучи, скепсис щодо допомоги Україні з боку американських правих і лівих публіцистів виростає із поєднання ідеологічної застиглості і палкого бажання підірвати усталені наративи через поширення конспірології і кремлівської пропа-

²⁷ Marcetic, B. (2022), Four Ways to Counter Russian Aggression That Don't Risk Nuclear War, *Jacobin*, Feb. 28, available at: <https://jacobin.com/2022/02/russian-war-ukraine-nuclear-nato-putin-fossil-fuels> (accessed 30 October 2024).

²⁸ Dutkiewicz, J., Stecula, D. (2022), Why America's Far Right and Far Left Have Aligned Against Helping Ukraine, *Foreign Policy*, Jul. 4, available at: <https://foreignpolicy.com/2022/07/04/us-politics-ukraine-russia-far-right-left-progressive-horseshoe-theory/> (accessed 22 October 2024).

ганди. Зовнішньополітичне становище США стає заручником внутрішньополітичної боротьби, відтак залучення де-факто антиамериканських і антизахідних ідей видається цілком прийнятним. Усе це, зрештою, віддаляє такого штибу публіцистику і політику від реальності, що й створює комфортні для «зради інтелектуалів» умови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Afinogenov, G. (2023), Peace in Ukraine Isn't Coming Soon, *Jacobin*, Feb. 24, available at: <https://jacobin.com/2023/02/peace-ukraine-war-invasion-one-year-putin-zelensky> (accessed 06 November 2024).
2. Baird, R. (2019), The ABCs of Jacobin, *Columbia Journalism Review*, Jan. 2, available at: https://www.cjr.org/special_report/the-abcs-of-jacobin-socialist-magazine.php (accessed 01 December 2024).
3. Bilous, T. (2022), A letter to the Western Left from Kyiv, *Commons*, Feb. 25, available at: <https://commons.com.ua/en/letter-western-left-kyiv/> (accessed 02 December 2024).
4. Buchanan, P. (2013), Is Putin One of Us? *Creators*. Dec. 17, available at: <https://www.creators.com/read/pat-buchanan/12/13/is-putin-one-of-us> (accessed 07 December 2024).
5. Buchanan, P. (2022), Putin's 'Winter War' on Ukraine, *The American Conservative*. Dec. 3, , available at: <https://www.theamericanconservative.com/putins-winter-war-on-ukraine/> (accessed 20 September 2024).
6. Buchanan, P. (2022). Ukraine's Interests Are Not Ours. *The American Conservative*, June 4, available at: <https://www.theamericanconservative.com/ukraines-interests-are-not-ours/> (accessed 14 September 2024).
7. Buchanan, P. (2022), Will There Be War with Russia? *The American Conservative*, Jul. 16, available at: <https://www.theamericanconservative.com/will-there-be-war-with-russia/> (accessed 12 September 2024).
8. Buchanan, P. (2022), Where US and Ukrainian Aims Collide, *The American Conservative*. Oct. 22, available at: <https://www.theamericanconservative.com/where-us-and-ukrainian-aims-collide/> (accessed 20 September 2024).
9. Dutkiewicz, J., Stecula, D. (2022), Why America's Far Right and Far Left Have Aligned Against Helping Ukraine, *Foreign Policy*, Jul. 4, available at: <https://foreignpolicy.com/2022/07/04/us-politics-ukraine-russia-far-right-left-progressive-horseshoe-theory/> (accessed 22 October 2024).
10. Ferguson, N. (2023), The Treason of the Intellectuals, *The Fee Press*, Nov. 12., available at: <https://www.thefp.com/p/niall-ferguson-treason-intellectuals-third-reich> (accessed 3 November 2024).
11. Kimball, R. (1992), The treason of the intellectuals & "The Undoing of Thought", *The New Criterion*, Dec., available at: <https://newcriterion.com/article/the-treason-of-the-intellectuals-ldquothe-undoing-of-thoughtrdquo/> (accessed 25 November 2024).
12. Lehmann, C. (2024), The GOP Is Pat Buchanan's Party Now, *The Nation*, Jul. 19, available at: <https://www.thenation.com/article/politics/rnc-vance-pat-buchanan/> (accessed 03 October 2024).
13. Levitz, A. (2022), The Left Has Half-Baked Answers on Ukraine, *New York*, Mar. 22, available at: <https://nymag.com/intelligencer/2022/03/the-lefts-bad-takes-on-ukraine.html> (accessed 28 November 2024).

14. Marcetic, B. (2022), Four Ways to Counter Russian Aggression That Don't Risk Nuclear War, *Jacobin*, Feb. 28, available at: <https://jacobin.com/2022/02/russian-war-ukraine-nuclear-nato-putin-fossil-fuels> (accessed 30 October 2024).
15. Marcetic, B. (2022), The Media's Neo-McCarthyism on Russia Is Getting Worse, *Jacobin*, Sep. 2, available at: <https://jacobin.com/2022/02/neo-mccarthyism-russia-ukraine-bernie-sanders-putin-media> (accessed 23 November 2024).
16. Marcetic, B. (2022), Turning Ukraine Into Another Afghanistan Would Be a Disastrous Idea, *Jacobin*, Mar 7, available at: <https://jacobin.com/2022/03/ukraine-afghanistan-quagmire-far-right-global-economy-climate-disaster> (accessed 15 November 2024).
17. Marcetic, B. (2022), What the Left's Critics Ignore About Military Solutions to Ukraine, *Jacobin*, Mar 27, available at: <https://jacobin.com/2022/03/left-antiwar-policy-ukraine-russian-invasion-war-levitz-liberal-interventionism> (accessed 12 November 2024).
18. Marcetic, B. (2022), Whitewashing Nazis Doesn't Help Ukraine, *Jacobin*, July 4, available at: <https://jacobin.com/2022/04/ukraine-russia-putin-azov-neo-nazis-western-media> (accessed 12 November 2024).
19. Peterson, J. (2022), Russia Vs. Ukraine or Civil War in The West? *The Daily Wire*, Jul. 10, available at: <https://www.dailywire.com/news/russia-vs-ukraine-or-civil-war-in-the-west> (accessed 25 September 2024).
20. Vock, I. (2023), Noam Chomsky: Russia is fighting more humanely than the US did in Iraq, *The New Statesman*, Apr., available at: 29 <https://www.newstatesman.com/the-weekend-interview/2023/04/noam-chomsky-interview-ukraine-free-actor-united-states-determines> (accessed 07 December 2024).
21. Епплбом, Е. (2023), Сутінки демократії: підступна спокуса авторитаризму, НРЕС PRESS, Київ, 220 с.
22. Мельник, А. (2021), «Темна мережа інтелектуалів» і особливості публічної дискусії у США, *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, Вип. 21., С. 221-231. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/11113/11406> (останній перегляд 29 листопада 2024).

REFERENCES

1. Afinogenov, G. (2023), Peace in Ukraine Isn't Coming Soon, *Jacobin*, Feb. 24, available at: <https://jacobin.com/2023/02/peace-ukraine-war-invasion-one-year-putin-zelensky> (accessed 06 November 2024).
2. Baird, R. (2019), The ABCs of Jacobin, *Columbia Journalism Review*, Jan. 2, available at: https://www.cjr.org/special_report/the-abcs-of-jacobin-socialist-magazine.php (accessed 01 December 2024).
3. Bilous, T. (2022), A letter to the Western Left from Kyiv, *Commons*, Feb. 25, available at: <https://commons.com.ua/en/letter-western-left-kyiv/> (accessed 02 December 2024).
4. Buchanan, P. (2013), Is Putin One of Us? *Creators*. Dec. 17, available at: <https://www.creators.com/read/pat-buchanan/12/13/is-putin-one-of-us> (accessed 07 December 2024).
5. Buchanan, P. (2022), Putin's 'Winter War' on Ukraine, *The American Conservative*. Dec. 3, , available at: <https://www.theamericanconservative.com/putins-winter-war-on-ukraine/> (accessed 20 September 2024).

6. Buchanan, P. (2022), Ukraine's Interests Are Not Ours. *The American Conservative*, June 4, available at: <https://www.theamericanconservative.com/ukraines-interests-are-not-ours/> (accessed 14 September 2024).
7. Buchanan, P. (2022), Will There Be War with Russia? *The American Conservative*, Jul. 16, available at: <https://www.theamericanconservative.com/will-there-be-war-with-russia/> (accessed 12 September 2024).
8. Buchanan, P. (2022), Where US and Ukrainian Aims Collide, *The American Conservative*. Oct. 22, available at: <https://www.theamericanconservative.com/where-us-and-ukrainian-aims-collide/> (accessed 20 September 2024).
9. Dutkiewicz, J., Stecula, D. (2022), Why America's Far Right and Far Left Have Aligned Against Helping Ukraine, *Foreign Policy*, Jul. 4, available at: <https://foreignpolicy.com/2022/07/04/us-politics-ukraine-russia-far-right-left-progressive-horseshoe-theory/> (accessed 22 October 2024).
10. Ferguson, N. (2023), The Treason of the Intellectuals, *The Fee Press*, Nov. 12., available at: <https://www.thefp.com/p/niall-ferguson-treason-intellectuals-third-reich> (accessed 3 November 2024).
11. Kimball, R. (1992), The treason of the intellectuals & "The Undoing of Thought", *The New Criterion*, Dec., available at: <https://newcriterion.com/article/the-treason-of-the-intellectuals-ldquothe-undoing-of-thoughtrdquo/> (accessed 25 November 2024).
12. Lehmann, C. (2024), The GOP Is Pat Buchanan's Party Now, *The Nation*, Jul. 19, available at: <https://www.thenation.com/article/politics/rnc-vance-pat-buchanan/> (accessed 03 October 2024).
13. Levitz, A. (2022), The Left Has Half-Baked Answers on Ukraine, *New York*, Mar. 22, available at: <https://nymag.com/intelligencer/2022/03/the-lefts-bad-takes-on-ukraine.html> (accessed 28 November 2024).
14. Marcetic, B. (2022), Four Ways to Counter Russian Aggression That Don't Risk Nuclear War, *Jacobin*, Feb. 28, available at: <https://jacobin.com/2022/02/russian-war-ukraine-nuclear-nato-putin-fossil-fuels> (accessed 30 October 2024).
15. Marcetic, B. (2022), The Media's Neo-McCarthyism on Russia Is Getting Worse, *Jacobin*, Sep. 2, available at: <https://jacobin.com/2022/02/neo-mccarthyism-russia-ukraine-bernie-sanders-putin-media> (accessed 23 November 2024).
16. Marcetic, B. (2022), Turning Ukraine Into Another Afghanistan Would Be a Disastrous Idea, *Jacobin*, Mar 7, available at: <https://jacobin.com/2022/03/ukraine-afghanistan-quagmire-far-right-global-economy-climate-disaster> (accessed 15 November 2024).
17. Marcetic, B. (2022), What the Left's Critics Ignore About Military Solutions to Ukraine, *Jacobin*, Mar 27, available at: <https://jacobin.com/2022/03/left-antiwar-policy-ukraine-russian-invasion-war-levitz-liberal-interventionism> (accessed 12 November 2024).
18. Marcetic, B. (2022), Whitewashing Nazis Doesn't Help Ukraine, *Jacobin*, July 4, available at: <https://jacobin.com/2022/04/ukraine-russia-putin-azov-neo-nazis-western-media> (accessed 12 November 2024).
19. Peterson, J. (2022), Russia Vs. Ukraine or Civil War in The West? *The Daily Wire*, Jul. 10, available at: <https://www.dailywire.com/news/russia-vs-ukraine-or-civil-war-in-the-west> (accessed 25 September 2024).
20. Vock, I. (2023), Noam Chomsky: Russia is fighting more humanely than the US did in Iraq, *The New Statesman*, Apr., available at: 29 <https://www.newstatesman.com/>

[the-weekend-interview/2023/04/noam-chomsky-interview-ukraine-free-actor-united-states-determines](#) (accessed 07 December 2024).

21. Applebaum, A. (2023), *Twilight of Democracy: The Seductive Lure of Authoritarianism*, HREC PRESS, Kyiv, 220 p.
22. Melnyk, A. (2021), «Intellectual Dark Web» and Peculiarities of Public Debate in the United States, *Visnyk of the Lviv University. Series Journalism*, Issue 50, p. 221-231, available at: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/11113/11406> (accessed 07 December 2024).

THE TREASON OF INTELLECTUALS: POSITION OF AMERICAN RIGHT-WING AND LEFT-WING JOURNALISTS ON THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Andrii Melnyk

*Ivan Franko National University of Lviv,
General Tchuprynka Street 49 79001, Lviv, Ukraine
e-mail: andriy.melnyk@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1646-008X>*

At the beginning of Russia's full-scale invasion of Ukraine, a number of right-wing and left-wing American journalists and politicians spoke out against aid to Ukraine and tried to relativize the aggressor's guilt. Such positions can be called, in the phrase of the French writer Julien Benda, "the betrayal of intellectuals", because we are talking about a brutal violation by Russia not only of the principles of international law, but also of universal moral norms. In the article, the author provides examples of such statements, analyzes the arguments, and attempts to explain why representatives of opposite sides of the ideological spectrum have united in denying reality.

Representatives of right-wing and conservative circles deny assistance to Ukraine as they argue their position based on a realist doctrine that operates in the terminology of spheres of influence and balance of power. In addition, some conservative intellectuals such as Jordan Peterson and Patrick Buchanan are talking about the moral decline of the West and that by attacking Ukraine, Russia is thus defending its values. Representatives of the left-wing ideological camp, for example, the authors of the influential socialist magazine "Jacobin", accuse the US and NATO countries of imperialist ambitions, and although they admit Russia's guilt, they still shift the main burden of responsibility to the West. However, Ukraine is not assigned a significant role in such a system. Thus, skepticism about aid to Ukraine on the part of American right-wing and left-wing intellectuals grows out of a combination of ideological rigidity and a burning desire to undermine established narratives by spreading conspiracy theories and Kremlin propaganda.

Key words: war, Ukraine, Russia, USA, intellectuals, journalism.